

Quid de illo qui ppter numerum filiorum data sibi fuit imunitas licet postea aliqui de numero illo perierint. Nunquid durabit imunitas. **R.** Jo. an. in regula decet. de re. iu. in. vj. in mercu. dic qd p multos doc. solenes in facto fuit pultu. qd daret talis imunitas.

Gratia non renouat: quando ius est alteri que situm. et sic intelligitur regula. Mutare. de re. iu. in. vj.

Gula. **Q**uesti sit peccati mortale? **R.** fm **T**ho. scda scde. q. cxlviij. qd si delectationi gula inhereat ho tanqz fini: ppter quem deus ptemnit parat? co

tra precepta dei agere: vt delectationes hmoi assequatur. sic est peccati mortale. Si vo in gula sit inordinatio fm ea q sunt ad fines: vt pote. qd nimis concupiscit delectationes ciboz: h ppter hoc no faceret aliqd pra legem dei: sic est veniale.

Que sunt gule? **R.** Greg. ij. li. moralia ponit quinque species que notant in hoc ver. **P**rope. laute. nimis. ardentem. studiose. de conse. di. v. **Q**uinqz modis.

Hereditas. **Q**uid est hereditas. **Bar.** in **R**ica. de ac

qui. be. dicit qd hereditas nihil aliud e.

qz successio in vniuersum ius: qd defun

ctus habuit. vt. l. nihil. de ver. sig. **E**t isto mo sum

pta est de iure civili romanoz tm. di. j. **S**. ius qui

rituz. z nulli alteri gentis. **E**t hoc apparet: qd de

portati qui no sunt capaces eoz: q sunt iuris cui

lis: no sunt capaces hereditat. vt. l. j. **L**. de hf. in

sti. **E**t ex hoc inferit. qd in foro pscie heres no tenet

ad debita vltra vires hereditatis: qd in foro conscie

no sumit hereditas isto mo quo sumit de iure ci

uili. **E**t ideo si tenet nisi qten? patiunt facultates

hereditatis. **E**t fm **Bar.** in. l. gerit. de acqui. be. post

glo. ibi singulari dicit. qd ad aduenda heredi

tatem sufficit anim? qlitercunqz declaratus quod

cunqz sit illud: siue facti. siue no facti: siue dictum

siue scriptu. **E**t dimidit ista hereditas in. xij. pres.

que appellant. xij. vncie. **E**t habent ista nomina.

Sextans. id est sexta pars hereditatis. s. due vncie

Quadrans. id est quarta pars. s. tres vncie. **T**ri

Ens. id est tertia pars. s. quatuor vncie. **Q**uincuns

id est quinque vncie. **S**emis. id est medietas here

ditatis. s. sex vncie. **S**eptons. id est septem vncie.

Hes. id est octo vncie. **D**odrans. i. nouem vncie.

Dertans. i. deez vncie. **D**euns. i. xj. vncie. **A**s. qd

signat pondus. xij. vnciaz. licz aliqui. **A**s: alis po

natur p obolo. vii ver. **A**s obolus. pondus. **A**s e

possessio tota. hec pbanf. insti. de here. insti.

Bona defunctor ad heredes deuoluunt: etiam

illoz qui damnati fuerunt. **L**. de bo. dam. ante.

bona. z ibi pz qd hoc est veru quo ad ascendentes

z descendentes. **E**t latere vo vsqz ad tertiū gradū

In quatuor tm casibz filij excludunt ab hereditate

Tercia. si patres accusant in criminalibus causis.

ppter qd de crimine lese maiestatis: vel de offensa co

tra coitatem sue ciuitatis facta: vl de heresi. **Q**uar

ta si filius maleficus cu maleficis conuersat. **Q**uinta.

si filius machinet vel insidiet in necem patris.

Sexta. si filius calumniose litem mouerit patri. **A**

qua si pater defecerit. oportet eum damna graua

sustinere. **S**eptima. si filius rogatus a patre ob de

bitum in carcere detruso: vt fideiubeat p eo. z no

vult fideiubere. in illo p quo creditores eius fidei

uissorem recipere volunt. **Q**uod tm in filiis mascu

lis locum habet. **N**am femine impediuntur fidei

ubere. ff. ad vel. l. j. z ij. **O**ctaua. si filius prohibet

patrem testari. **N**ona. si filius sit ioculator: pte

ter voluntatem patris. nisi pater eandez habuerit

professionem. **D**ecima. si filia non consenserit patri

volenti eam honeste maritare. z dotare fm vires

patrimonij. **S**ed potius vult luxuriari. **U**ndeci

ma. si filius misceat cum sua nouerca aut concubi

na patris sui. **D**uodecima. si parentibus furiosis

debitam curam non impenderit. **E**t hoc obtinet.

non solum in filiis. sed etiam in quibuscunqz alijs

qui possunt ab intestato succedere: vl etiam qui in

stamento sunt heredes instituti. qd predicti non so

lum possunt exheredari. sed etiam a quocunqz ex

traneo in scriptis admoneri: vt eum pcurare festi

nent. **S**i aut post huiusmodi attestationem negle

xerint. **E**t extraneus in sua domo furiosum susce

ptum. sumptibus suis vsqz in finem vite sue pcur

auerit. eius debet habere successionem. euacuata

institutione ipsorum. qui curam neglexerunt. **I**ta

tm: vt cetera testamenti capitula. in sua maneat fir

mitate: vt in aut. vt cu de ap. co. **S**. causas. vbi etiā

glo. dicit. **Q**uid si non faciat testamentum. nec ali

quis extraneus eum pcurauit? **R.** qd in hoc ca

su: eis denegat hereditas ex suo delicto. **E**t in hoc

videf inclinari glo. **T**redesima. si parentem de car

cere educere neglexerit. **I**ntelligo de captiuitate. si

ue fuerit in carcere. siue non. **D**ecima quarta. si pa

ter sit catholicus. et filius hereticus. **D**e oēs cau

se habent in. d. **S**. causas. **S**unt tamē tres alie cau

se. ppter quas pater etiam potest exheredare filium.

Prima. si non exheredetur malo animo. sed vt se

acuratus det virtutibus. vel creditoribus satisfac

ciat. l. multi. ff. de li. z po. z ibi **Bar**to. illam legem

Hereditas

nolente. Posset tamen apparere q̄ licet filius illa verba dixerit tamen noluit exheredari. v̄puta. si hoc dixit propter dolorem mortis patris: dicitur. Post q̄ ta decedis: nolo. aliquid: vel alia ratione turbatus. ar. de reg. iur. quequid caloz. Quaz rationem fige menti. q̄ occurrit de facto. hec Bart. tertia causa est. si filius sit furiosus: nepos v̄o ex eo sanus. legitime poterit exheredari: modo instituat̄ur nepos. l. si. ff. de cu. su.

¶ Cause aut̄ propter quas filij et nepotes. parentes. auuz. et auiam exheredare possunt: sunt octo. Prima si pater filij de crimine accusauit: p̄ter q̄ de crimine lese maiestaz. Secda si pater vite filij p̄ venenum. vel aliter insidiatus fuerit. Tercia si pater vxori. vel concubine filij se immiscuerit. Quarta si pater prohibuerit filium testari de his: de quibus poterat testari. Quinta si pater non redemerit filium captum a saracenis subueniendo sibi. q̄ tunc si filius in captiuitate decedat: bona de quibus ipse poterat testari: debent esse ecclesie: v̄ d̄ari pro captiuorum redemptione. Si v̄o redeat: rite patrem exheredare potest. Sexta si pater neglexerit curam filij furiosi. vide de hoc supra. Dos. Septima si pater sit hereticus et filius catholicus Octaua si pater vxori filij dederit veneni ad mortem. vel mentis alienationem: vel aliter insidiatus fuerit vite eius. Et eodem modo si mater marito filie. hec omnia probantur in dicto. S. causas. 2. S. siue iur. tur omnes. Et omnes iste cause ingratitudinis tollunt̄ per ingressum religionis. xix. q. vlti. non licet.

¶ Cause propter quas frater fratrem exheredare potest sunt tres. Prima. si mortez voluit fratri inferre. Secda. si fratrem criminaliter accusauit. Tercia. si in substantia molit̄ fuerit iacuram: vt in auten. de nup. S. ingratitudinem. Et nota. q̄ fratru duplex est differentia. Quidam enim sunt vterini quasi ex eodem vtero nati: et non ex eodem patre. Et isti non habent querelam inofficiosi testamenti contra fratrem etiam si persona turpis esset instituta. Quidam sunt consanguinei qui ex eodem patre sed matre eadem: vel non. vt insti. de le. ag. suc. Et isti fratres habent querelam p̄tra testamentum fratris turpem psonam instituentis nisi seruum necessariu instituat. Querela do nulli alij ex transuersalibz p̄petit. vt. l. fratres. C. de inoffi. te. et ibi Bar.

¶ Quid autem si frater instituit aliquam turpem psonam: et aliquā non turpem. Guil. de cu. prout recitat Bar. in. d. l. fratres. dicit q̄ p̄tra illam turpem psonam p̄petit querela et pro sua parte rescindatur. Nota etiam glo. in. d. S. ingratitudines. q̄ frater potest exheredare fratrem in testamento: et turpem psonam institueret in aliquo predictorū trium casuū eum inuenerit ingratum. Similiter dici potest q̄ si frater exheredatus: vel p̄teritus esset infamis vel turpis persona: nō posset opponere p̄tra personam etiam infamen institutaz: vt patet per Bar. in. l. i. arena. C. de inoffi. te. vbi dicit p̄ illam legez q̄ aliquis non potest obijcere turpitudinem in quā ipse incurrit obijciens. Et hoc

facit q̄ si aliquis est infamis: non possit opponere testi q̄ sit infamis: vt. l. iij. S. lege iulia. ff. de testibz. Sed iudex forte poterit euz repellere ex suo officio fm Guil. Et sic facit q̄ si mater fuerit meretrix. p̄pter meretriciu nō poterit filia exheredare. Quod est singulare fm Bar. ibi.

¶ Quid autē: si etiā ipse pater luxuriet? Dicit̄ q̄ non est idem quod in matre. quia minor castitas requirit̄ in masculo. l. j. C. de adul. Nota etiam singulare dictum Barto. in. l. si quis ita. de adi. le. q̄ si pater exheredauit filium ex iusta causa. si post reconciliauit se cum illo: illa exheredatio videt̄ adempta. Nota etiam q̄ exheredatio filiorum a parentibus: vel e contra. non tenet nisi aliqua causa de p̄dictis nominatum exprimat̄ in testamento. heres autem tenetur probare. Quando autem frater exheredat fratrem. non oportet de necessitate: vt in seraf causa exheredationis: vt voluit Bar. in. d. l. fratres.

¶ Querit̄ an filia incurrat vicium ingratitudinis vt possit exheredari si contraxit sine voluntate patris? Rū. Hof. dicit q̄ sic. Post. tñ hoc nō approbat: nisi filia eligeret turpem vitam. Et hoc vltimū dictum cōiter approbat. ar. de secūdis nup. c. pe. 2. vlti. Ex quo em̄ filia v̄t p̄missione canonica non debet vicium incurere ingratitudinis.

¶ Sed nūquid pater teneat filiam dotare. ex quo contraxit matrimoniu sine suo cōsensu? Rū. Panor. in. c. tua. de despon. impub. dicit q̄ ant̄ filia cōtraxit ante. xv. annum. Et tunc est dubiu an pater teneat dotare: tamen credit q̄ sic. qm̄ pater teneat alere filiam: nec ex contractu illius matrimonij potest sibi denegere alimenta. cum in istis spiritalibus filia non sit in potestate paterna. de iudi. si annum. li. vj. Fortius ergo tenet dotare. quia cōdotis est fauorabilior causa alimentorum: vt notat Cy. in. l. non omni. C. de adm. tu. Et hoc intellige quando nupsit p̄mittendo dotem. Et hoc supra. Adulterium. Vide etiā eundē Panor. in. c. quintaualis. de iureiur. vbi addit notabile dictū Spe. titulo. qui si. sint le. q̄ si filia vult penitere de peccato: que luxurie erat dedita. pater debet eam alere. Et p̄ consequens dico q̄ tenet eam dotare. q̄ causa dotis 2. Et dicit Jo. an. q̄ in omnibus casibus in quibus pater potest filium exheredare. fortius potest alimenta denegare. Idem tenet Barto. in. l. diuus. ff. ad. l. pon. de pari. Vide etiam Panor. in. c. accedens. de procur. vbi dicit q̄ quando filia nupsit sine dote: tenet maritus eaz alere de suo honifice. vt in auten. qui. mo. na. effi. le. S. qm̄ autē. Nec p̄ hoc filia excludit̄ a bonis paternis. sed post mortē patris debet succedere. et habere ad minus legitimā suam. Et putat Panor. q̄ si statuto canetur. q̄ filia dotata nō succedat cum masculis. non habet locum in hac muliere. que nupsit sine dote inuito patre.

¶ Vbiq̄ ad quotum gradum durat successio in hereditate? Rū. non terminatur in quarto gradu. si cut quo ad impedimentum matrimonij. Sed durat usq̄ ad decimum. xxxv. q. v. ad sedē. Quod tamen fm aliquos dicitur de decimo. ex eo q̄ vix est

q̄ memoria ultra extendatur. Et sic de vteriori: z vsq; in infinitum quousq; memoria de cognatione haberi possit. potest intelligi. q̄. d. c. ad sedez q̄ ad successiones non facit aliquā gradus determinationem.

¶ Vtrum heredes teneant ad debita defuncti? Sic fm canones: z p̄scientiā. heres: siue filius siue extraneus tenet ad omnia debita: siue fuerint ex contractu vel quasi: siue maleficio: vel quasi. z siue res puenierint ad heredes siue non. z siue lis fuerit contestata siue non. Et hoc tenent Inno. Lau. Jo. et Ray. Et hoc intelligo si hereditas sufficiat. quia si non sufficeret: in iudicio anime non teneret: etiam si nō fecisset inuentarium. Sic tamen q̄ debita tenetur soluere siue diminutione: de legatis v̄o si tot sunt q̄ non remaneat ei legitima: potest detrabere suā legitimā. z iterū quartā. fm quosdam si fuit heres institutus. De hoc vide. j. Legitima.

¶ Quis ordo autem sit tenendus in soluendo creditoribus aut legatariis? Rñ. fm Ray. Si creditores et legatarij simul veniant. primo est satisfaciendum creditoribus. Sed si veniant separatim: liberatur heres soluendo per illuz ordinem quo uenerunt dum tamen nihil faciat in dolo. Et creditores postmodum venientes: non debent inquietare heredem. nisi remanserit ei de hereditate: sed habent ius suum saluum p̄ra legatarios. Si tamē heres scit vel credit vel dubitat q̄ hereditas non extendatur ultra debita: siue fuerint ex contractu siue ex maleficio vel quasi: nihil debet dare legatariis: donec satisfecerit creditoribus. Et idem modus tenendus est in satisfaciendo prius creditoribus prioribus: et in iure portionibus. Et si heres hūc ordinem mutauerit. primo. s. soluendo legatariis: vel secundariis creditoribus: priusq̄ portionibus. non absoluitur in foro p̄scientie: nisi hoc faciat ignoranter reputans scilicet hereditatem ad omnia soluenda sufficere. vel nesciens hunc esse portionē creditorū fm Vl. et Hosti. Et nota q̄ heres potest deducere ante omnia expensas funeris z etia; alias necessarias quas fecit causa hereditatis: vt i testamento et inuentario. Et breuiter quando debita totam hereditatem hauriunt: heres debet esse immunis a luero: sicut et a grauamine. L. de iur. deli. l. scimus. Inuentariū autem dicitur scriptura: quam debet heres inchoare fm leges infra triginta dies a morte testatoris: vel postq̄ scit heredē se esse institutum et describere ibi omnes res defuncti sub testibus. et debet illā perficere infra sexaginta dies. vel infra annum: si remote sunt res. Et tunc non tenetur creditoribus ultra quod inuentum fuerit in hereditate. Aliter si nō fecerit inuentarium tenebitur in solidū dicta. l. scimus. hoc intellige in foro contentioso. Secus in foro anime Item nota: q̄ licet obligatio testamenti transeat ad heredem: non tamen periculum periurij z huiusmodi: que non possunt excedere singularem personam fm Hosti.

¶ Quid si plures sint heredes quomodo tenentur ad debita vel legata? Rñ. regulariter quilibet heres tenet p̄ hereditaria pte. L. de act. her. l. scda.

Excipiunt quinque casus. Primus. si aliquid sit in obligatione faciendi: vel non faciendi. tunc enim quilibet tenet in solidum. ff. de ver. obli. l. in executi omnibus. vt si testator p̄misit se aliquid opus facturum: vel p̄misit per se et heredem non fieri. quominus per fundum suum ire liceat. quilibet heredum ad hoc in solidum obligat. Secundus. si res que debet restitui in solidum. possideat ab vno. dicta. l. ij. z. ff. como. l. sed mihi. §. heres. Tertius. in alimentis legatis quia pro voluntate defuncti: vel iudicis vel ab vno in solidum: vel a pluribus pro partibus designatis petunt. ff. de ali. leg. l. iij. Quartus. si testator ab vno heredū legauit creditori hereditario. compensandi aīo. Tunc ille heres onus sustinebit vsq; ad quantitatem legati. videlicet: vt heres soluat sibi integrum legatum vel si creditor noluerit legatum. heres soluat sibi de portione sua tantam quantitatem. ad quātam ascendit legatū. ff. de le. ij. cum ab vno. Quintus. in expensa funeris vxoris. que non tñi astringit heredes pro hereditariis portionibus. sed etiam virum pro portione que puenit ad eū. de dote vxoris: h̄yp̄p̄ta. Si puenerunt ad eum centum. z in hereditate sunt ducenta. Ipse vir tenet p̄tertia. et heredes pro duabus partibus: vt in. l. veluti. ff. de re. z sump. fi.

¶ Quid si heres est pupillus: nunquid poterit differri debitorum solutio. p̄teritu pupillaris etatis. Rñ. non. L. de ac. her. l. sub p̄teritu. Et si heredes vel executores: nolūt soluere legata ad pias causas ep̄s p̄missa monitōe ad hoc cogere debet. extra de te. tua. z. c. Johannes. etiā si a testatore id p̄tulerit interdicti.

¶ Heremita. An gaudeat priuilegio clericali? Vl. de s. Absolutio. ij.

Hereticus. Quid pro-

ptie faciat quem hereticum. Dic q̄ duo. scz erro: in fide. et pertinacia. Et hoc est q̄ dicit Car. in de. de sum. tri. q̄ errans p̄ simplicitatem: nullo modo potest dici hereticus. z p̄ consequens nec excoicatus. p̄ verbum p̄naciter. positum in. d. de. Nam qui p̄ simplicitatem errat. non p̄naciter credit. immo talis posset mereri. Donec exemplum: vt q̄ aliquis simplex audiens p̄dicationem sui ep̄i: qui p̄dicat aliquid cōtra fidem. illud credit animo obediendi fidei. paratus tñ corrigi: talis meret. quia iudicat ex intentione. Et etiā fm Inno. quia hec non est fides eius. sed sua fides est fides ecclesie. Vult dicere q̄ cum credat hoc. quia credit ecclesiam sic tenere. inferet q̄ non credit. nisi ecclesia sic teneat. Potius ergo credit quod tenet ecclesia. cum non p̄cise inhereat. nisi sub hac tacita conditione. Hoc tñ intellige: nisi erraret in talibus. in quibus nullatenus igno:ntia excusatur: vt in his q̄ sunt de iure naturali.

¶ Quero: nunquid dubius in fide seu nō credēs firmiter. sit hereticus? Rñ. fm Lan. aliqui quis nō firmiter credit ex infirmitate animi. nō tamen pertinaciter insistit. tunc nō est hereticus. immo si recedit ab illa dubietate. resistendo ei. meret. Si autē p̄naciter insistit est hereticus: vt in. c. dubius. de

Hereticis. Pro hoc casus singularis in. c. damnatus. de sum. trini. vbi non damnatur Joachim: licet dixerit erroneum: quia paratus fuit corrigi: et se subiecit determinationi ecclesie. Et ille tñ dicit pertinaciter inherere heresi: qui non est parat⁹ corrigi ad mandatum superioris. Et sic nota: q̄ sola pertinacia est que facit hominem hereticū. Idem Card. Licet large quilibet errans in fide possit dici hereticus: sed talis nō est excommunicatus: nisi sit cum pertinacia. de hoc vide s. fides.

¶ Quid si aliquis idiota publice dicat trufando. si non habeo vxorem in hoc seculo habebō in alio. An inquisitor poterit contra eum procedere. vide tur q̄ sic: quia dixit contra euangelium: quod dicit non nubent zc. Contrarium tenet Land. duz tamen pertinaciter ille non persistat. Idem Cardinalis.

¶ Officium inquisitoris hereticorum p̄durat p̄ mortem summi pontificis: etiam quo ad negocia non cepta: vel que nōdum emerferant. extra eod. ne aliqui. li. vj. Sed non possunt procedere cōtra episcopum et superiores: nisi in literis sit expressus. Si tamen de eis aliquid intellexerint: debent p̄p̄nunciare. extra eo. inquisitores. li. vj. Item nō possunt se intromittere de diuinationibus: seu sortilegijs: nec de questionibus vsurarum: etiam cōtra illos: quibus restitutione vsurarum i penitētia inuixerunt pro heresi: et illi se et sua ad hoc obligauerunt. extra eo. accusatus. li. vj. vbi etiam habetur singulariter. q̄ inquisitores heretice p̄auitatis: non debent se intromittere de diuinationibus sortilegijs et huiusmodi: nisi saperent heresim manifeste. Et glo. in ver. saperent. dicit. Sicut est circa aras idolorum: nepharias preces emittere: sacrificia offerre: demones consulere: vel eorum responsa suscipere. vel associant sibi: propter sortes exercendas: hereticos: vel predicta faciunt eū corpore et sanguine christi: vel in sortibus: vt possint habere responsa: puerum rebaptizant: et bis similia. Vide etiam Panomita. ad hoc in. c. primo. d. sor. vbi dicit q̄ consulere demones: et expectare eorum responsa: facere eis preces et sacrificia: cōmittitur idolatria. Idem cum fiunt cum hostia consecrata: vel rebaptizando aliquem. Secus autem vbi ista: vel similia non accidunt. licet inuocentur demones: vt prouocent animum mulieris in peccatum. Nam licet istud sit in se grauissimum peccatum: non tamen sapit heresim: quia propriū demonis est tentare creaturam. Nec potest inquisitor se impedire: etiaz si sapiant heresim: dummodo non manifeste. Nec potest recognoscere: an sapiat heresim: quia iurisditio est sibi tributa: existēte. scilicet illa qualitate notorietatis: vt dicit glo. in ditico. c. accusatus. Secus dico. vbi ipse vellet cognoscere an sapiat manifeste. Et ita intellige glo. i. c. primo. de of. deleg. lib. vj. que videtur contraria glo. allegare. Idem tenet Aldra. dicens q̄ si quis inuocat demones: vt sciat futura: sapit heresim manifestam: quia quod est proprium creatoris: attribuitur creature. Si autem ad prouocandum tentationem carnis: non sapit heresim manifestam.

hoc verū qñ facit p̄ modū imperij: vt vici sibi sapiat. Secus si vt ipsum adoraret tunc saperet heresim manifestam.

¶ Quid de illo: qui oscula sepulcrum machometi: vel aliquid facit ad eius venerationem sicut alij infideles? Rñ. Alex. de ales. dicit. q̄ si ille facit q̄ ita credit. et ideo p̄fiter: sic ē apostata et hereticus et excoicatus. Si vō hoc facit solo verbo vñ p̄pter metum. nō in corde. tunc peccat mortaliter. non tñ est hereticus nec excoicatus. Idem dicendum de eo: qui abnegauit fidem timore mortis: vel metu tormentorum. nam talis licz peccauerit mortalissime tñ p̄p̄e nō est hereticus. nec p̄p̄s excoicatus. nec est necesse. p̄pter hoc q̄ vadat ad papā. vel ep̄m. p̄ absolutione obtinenda.

¶ Quid si inuocato: demonū in iudicio coram inquisitore abiurauit heresim. si postea inuocauit sit dicēdus relapsus. et pena relapsi puniri? Se. in. d. c. accusatus. dicit q̄ fuit consultum q̄ nō. Sed distinguit ipse. q̄ aut ille innocabat demones. putās ipsos posse facere id ad qd̄ inuocabant. ex ipsorum p̄tate actiua. Et tunc fm̄ Lap. talis est hereticus: cum illis attribuat qd̄ est dei. p̄ quem oia facta sūt Jo. i. xvj. q. v. Ep̄i. vbi ter. exp̄sse appellat hereticos quereutes a dyabolo occulta. Aut inuocabat demones. non tñ credens eos posse operari ex sua p̄tate actiua totaliter. sed ad id. quod est eius natura: sicut esset vt tentaret mulierem ad concupiscentiam. Et tunc licet sit malum. non tñ videt hereticus. q̄ dñs vocat eum tentatorem.

¶ Quid si si aliquis contrahat cum vna legitime matrimonium per verba de p̄senti. Et postea illa viuente contrahat auctoritate propria cum alia. An possit inquisitor: contra taliter contrahentē inquirere. qualiter sentiat de sacramento matrimonij? So. Lapus dicit q̄ fuit consultum q̄ sic. Et p̄ hoc facit. quia hereticus dicitur. qui committit in vno ex sacramentis ecclesie. sed illa facit contra sacramentum matrimonij. quod habet de sua substantia vt retineat indiuiduam vitam. cum illa cū qua contrahit: vt in. c. fi. de conditionibus appositis. Vide s. de hoc. Excoicatione. iij.

¶ Si heretici conuertantur. nunquid restituuntur eis vel eorū filijs bona? Rñ. non. sed ipso iure omnia confiscata sunt. extra eo. vergētis. z. c. cū scdm. in. vj. eo. ti. nisi eis ad cor reuertentibz. et abnegantibus hereticorum consortium. misereri aliquis voluerit. d. c. vergētis. Sed lz p̄so iure bona hereticorum: sint cōfiscata. tñ occupari nō p̄nt. nisi p̄cedēte declaratione. vt dictum est supra. Absolutio primo.

¶ Nunquid post mortem heretici poterunt occipari bona eius. si de heresi non fuit in eius vita declaratum? Rñ. poterunt si postea declarēt. d. c. accusatus.

¶ Distrio. vide s. Adulatio.

Homicidium. Primo
Hōmīdium quid est? Rñ. est hoīs ocalio ab hoīe facta et nō solū facta cōmittit. sed etiam verbo. Et verbo tripliciter. scilicet p̄cepto.

consilio, et defensione. i. defendendo homicidam suis verbis: ab illis qui volebant ipsum retrahere vel impedire. l. distin. si quis viduam. Vel defensione. ut cum advocatus defendit reum in causa criminali: ubi accusator si non probaverit tenetur ad rationem secundum glo. Ray. Vel defensione. id est dissuasionem. ut si quis dissuadendo retrahat a bono proposito hominem volentem alium a morte liberare secundum Ray. Et hoc intelligit eius glo. quando corrupta intentione sit. Nam si mater filium volentem aliquem liberare a periculo mortis retrahat vel dissuadeat. quia timet ne filius ibi inefficiat. parum vel nihil peccat.

Utrum liceat clericis interficere suum inuasorem? Rñ. clerici quidem possunt sicut et laici vim repellere defendendo se et sua. ar. extra eo. signifi. casti. d. ij. Quod si clericus ita innadatur quod aliter mortem vitare non possit. nisi occidat vel mutilet inuasorem: hoc faciendo non est irregularis. ut in cle. si furiosus. ex eo.

Quid si aliquis se defendendo excesserit modum in defendendo: quia cum evadere posset vulnerando occisorem: voluit eum occidere. An quid veniat puniendus. Questio est notabilis et quotidiana. Bal. in. c. j. de pa. te. in vli. feu. dicit singulariter. quod licet ille non veniat puniendus pena mortis puniet tamen de excessu arbitrio iudicis. quod est valde notandum.

An autem pro rebo salvandis liceat clerico occidere? Rñ. secundum Panormitanum in. c. suscepimus. quod non: licet aliter res salvari non possint. imo potius debet sustinere omnem iacturam rerum. et nullibi ita bene probat hoc dictum: ut ibi secundum Panormitanum. Defendendo tamen ipsas res: non prohibetur. ut in. c. olim. el. j. de re. spon. tamen pro defensione rerum licet clerico manus iniicere et defendere cum baculo et gladio: non tamen; ut peccat ad seua. ut ad occasionem. Vide ad predicta quod notat idem Panormitanus in. c. ij. extra eo. propter verba text. ibi se et sua. quod tunc excusat ab occisione furis etiam nocturni. quando fecit ut liberaret se et sua. ergo pro rebo tantum liberandis non licet occidere furem etiam nocturnum. Nam ista ponitur copulative. Non sufficit ergo altera pars. Et ita tenet glo. xxij. q. iij. in principio. Et adverte quod nemo ponderat istum text. quod sit contra opinionem legistarum. ut in. l. furem. ff. de sic. Et maxime contra Bar. in. l. j. c. unde vi. Picunt enim communiter. quod si bona aliter salvari non possunt: licitum est occidere furem. Sed possumus dicere. salvando opinionem legistarum quod loquuntur in foro contentioso seculari. sed propter hoc non evitatur peccatum. Nota etiam ex dicto. c. ij. quod ubi latro vel fur potest comprehendi: non potest impune occidi. Et ex hoc debet limitari text. iuris civilis. in. l. itaq. ff. ad. l. acq. et. c. si perfodiens. extra eo. ut nocturnus latro possit occidi. quando. s. non potest comprehendi sine occisione. Et multum pondera literaz ibi comprehendi poterat: que non refertur ad illum. cui damnus fur conabat inferre: sed loquitur generaliter.

Quid autem si clericus possit aliter mortem vitare. puta fugiendo. an clericus teneatur fugere. an vero possit arma mouere? Pro hoc text. in dicto. c. olim. Nam pro defensione rerum licitum est arma mouere. ut ibi. ergo fortius pro repulsione iniurie personalis. Nam iniuria est fugari. et iniuria quelibet personalis videtur maior qualibet iactura rerum. l. in seruorum. ff. de pe. Aliqui tamen distinguunt inter qualitatem personarum. ut dicit Panorm. in. c. sicut dignum. extro eo. ut si miles aggrediat rusticum. debet rusticus fugere: si potest quia non est verecundia militem fugare rusticum. Alii ut Bar. videntur tenere: quod non teneatur fugere quia semper fugiendo est verecundia. Sed Panorm. dicit. quod ista pars forte est vera de iuris rigore. licet in foro anime alia pars sit tutior.

Utrum liceat persone private hominem peccatorem occidere? Rñ. quod non. unde Augu. primo de civi. dei. Qui sine aliqua publica administratione maleficum interfecerit: velut homicida reputabitur. Nam occidere malefactorem licet: in quantum adest ad salutem totius communitatis. Et ideo ad illos tantum pertinet quibus cura communitatis servande.

Utrum alicui liceat se occidere? Rñ. quod non. unde Augu. ubi supra. Quod dictum est. Non occides. intelligitur de homine. Nec ergo alterum: nec te. Nec enim aliud quam hominem occidit qui se occidit. Nec obstat quod Sanson se cum bestibus occidit: ut habetur iudi. xvj. qui tamen numerat inter sanctos. Ad hebre. xj. q. ut dicit Augu. hoc sibi spiritus dei latenter suggestit. Et eandem rationem reddit de quibusdam feminis sanctis. Non obstat etiam quod Razias qui se occidit laudatur: quia ex hoc non laudat: sed propter zelum legis. ij. Machab. xiiij.

Utrum liceat mulieri se occidere ne ab alio corrumperetur? Rñ. quod non. De hoc vide super. furtum.

Homicidium. ij. quod

Committit consilio vel mandato. Homicida quidem consilio intelligitur secundum d. de consilio exhortationis: vel approbationis quod homicidium fieri debeat. Non autem de consilio sua generali sine opinionis. unde si queretur. An christiano liceat occidere paganum vel iudici malefactorum. Respondetur quod sic. Sic tamen respondens non peccat: nec sit irregularis: nisi talis probabiliter videatur quod iudex ille vel bellator secundum eius consilium velit agere. Et sic fecit. Et secundum Dur. potest dici quod puniat eum secundum quod ius dictaverit: dummodo non exprimat quod puniat eum ad sanguinem vel mortem. Sed archi. in. c. ois. iij. dist. dicit hoc verum quod crimen non iminet puniendum. Alioquin si ex consilio suo se respondendo: siue in speciali: siue in generali sequitur propter quod homicidium: irregularis est secundum Dur.

Quid si quis non consuluit homicidium. sed consuluit aliquid. unde secutum est homicidium? Rñ. secundum Inno. si verisimiliter potuit extimari quod inde sequeretur mors: irregularis est. ut si suasit iactum machine: vel baliste: vel quod eat ad capiendum castrum: quod non poterat defacili capi: sine morte

Homicidium. iij.

dominuz. Et sic mors secuta est. Si vero non erat
versimile quod mors sequeretur: tunc quidem si consuluit
rem licitam. non est irregularis etiam si mors fuerit
inde secuta. Si vero illicitam irregularis est. extra de
homici. continebat. Et eodem modo distinguit: si is
cui consulit. non occidit: sed occidit.

¶ Quid si quis consuluit homicidium fieri. Et ante
sequeretur effectus reuocauit. Rñ. fm Inno.
si expresse et sine ulla fictione prohibuit: immunis
est ab homicidio. Ita tamen quod si non firmiter cre-
dit quod reuocatio locum habeat: tenetur indicare illi
ut sibi caueat. Si autem per solam reuocationem
firmiter credit sufficere. non erit irregularis fm
Inno.

¶ Quid si quis mandauit homicidium fieri no-
mine suo. Et ante effectum reuocauit. Rñ. fm
Inno. Idem est quod de consulente nunc dictum
est: nisi quod hic sufficit reuocatio tantum. sed etiam si
non indicet illi qui sibi caueat: non fit irregularis
Ratio diuersitatis est quod ille cui consulit agit pro
se. Et ideo plus requiritur ad remouendum effectum
consilij: qui concernit ipsam operantem. Sed man-
datarius agit pro mandante. Et ideo sufficit quod ei
constet de contraria voluntate mandantis: non
solum expresse sed etiam tacite: ut si pacem iniret
cum occidendo: vel parentelam vel aliam amici-
ciam contraheret sciente eo cui mandatum erat de
occidendo fm eodem Inno.

¶ Quid si quis mandauit aliquem verberari: in-
hibens expresse: ne occideretur vel mutilaretur. et
ille nihilominus mutilat vel occidit. Rñ. manda-
to: irregularis efficitur: quia mandando in cul-
pa fuit. Et hoc euenire posse cogitare debuit. ex
eo. is qui. li. vi.

¶ An autem clericus vel alius ratum habens homi-
cidium sit irregularis. Dic quod de hoc est casus clarus
quod sic. in regula ratihabitione. de re. in. li. vi. ubi di-
citur ratihabitione retrahitur: et mandato non est
dubium parari. Modo constat quod si quis mandasset
homicidium: eo secuto esset irregularis. ergo idem in
ratihabitione ex quo per dictam regulam ratihabitione
mandato comparatur. hoc tamen intellige si is qui ratum
habuit: eo tempore quo commissum est homicidium
potuisset mandare tale delictum. Nam fm panor.
post Jo. an. in. c. j. de conuer. infide. ad hoc ut fi-
ctio procedat. requiritur quod duo extrema sint habilia
ad illum actum perpetrandum. scilicet tempus in quo
actus fuit gestus: et tempus ratihabitionis. Si enim
alterum istorum deficit. non procedit ratihabitione: quia
fictio non causatur super impossibile. Exemplum
Quidam interfecit hominem nomine infantis. de
muni infans maior factus. habet ratum certe hec
ratihabitione non trahitur retro. quia impossibile
erat illum infantem tunc temporis mandare de-
lictum. non ergo potest trahi retro cum non de-
beat plus posse fictio quam veritas. Nec Panormi.
Et sic ex dictis supra habes quod in isto ratum habente
sufficit: quod tunc temporis possit mandare homi-
cidium. licet forte non posset perpetrare dictum ho-
micidium. ut quia est infirmus vel truncatus ma-
nibus et huiusmodi.

¶ Sed quid si per nulla signa exteriora potest ap-
parere quod ratum habuerit. Immo illum homi-
cidam expulit. sed tamen in veritate ratum habuit
in corde. nunquid est irregularis retento casu pon.
Dic quod sic quo ad deum iuxta notata per glo. in. c. cum
quis de sen. exto. li. vi.

¶ Quid si quis suadet alicui quod exponat se periculo
pro patria vel iure suo. Rñ. fm Innocen. non est
irregularis: etiam si iste cui consultum est: moriatur
xxij. q. iij. p. membrus. 2. c. se. ij. q. viij. c. i. q. 2. c. se.
Sed si sciret versimiliter eum moriturum: irregula-
ris fieret. Idem Do.

¶ Quid si suadet quod indubitanter exponat se mori
pro Chastio: vel ecclesia: Rñ. fm Innocen. non est
irregularis: etiam si sequatur mors: quia Chastus
mortem subiit pro nobis. Idem Do. Et iste ca-
sus multum differt ab immediate precedenti. Nam
in isto casu licet ortari directe ad mortem. In alio
autem casu non.

¶ Quid de illo qui volenti fugere inimicos propter
timorem mori: consulit quod remaneret et procuraret
pacem: et remansit. et occidit. Rñ. fm. v. v. Si
ille: qui consuluit habuit probabilem causam cre-
dendi quod illi non immineret periculum. puta: quod ini-
mici illius ad eos erant consanguinei. vel amici
merito potuit presumere quod eos posset cohibere: non
est irregularis. als sic.

¶ Quid si aliquis consuluit: ut infirmus vertatur:
ut citius moreretur: Rñ. fm. v. v. Si ex tali
transuersione citius moritur: irregularis est qui
consuluit. et qui fecit: nec potest per episcopum dispensari: sed
a peccato absolui possit.

¶ Quid de illo: qui dissuadet homicidium. sed
nihilominus associat homicidam. ut eum si oportet
offendat: Rñ. fm. Dostien. homicida est: nec
poterit promoueri. et sic defensione committitur ho-
micidium.

Homicidium tercio.

¶ Sed de casuali: quod fit propter intentionem.
et per clara evidentia huius materie po-
nentur tres regule. Prima regula. Qui dat operam rei
licite et adhibet diligentiam quam debet: non tenet
de casu fortuito inde secuto: nec de aliquo alio. hec
regula probatur per c. lator. 2. c. dilectus filii. 2. c. ex lris.
el. ij. 2. c. significasti. el. l. 2. c. Jobes. 2. c. si. c. e. e. Se-
cunda regula. Qui dat operam rei licite: si non adhi-
bet diligentiam quam debet: tenet de casu secuto. hec re-
gula probatur per c. psbyter. 2. c. continebat. fm vni in-
tellectum. 2. c. ad audientiam. c. e. e. Tercia regula.
Qui dat operam rei illicite: quod tunc cumque adhibeat dili-
gentiam quam potest: tenet de omni casu fortuito.
hec regula probatur per c. suscepim. c. de cetero. c. tua.
2. c. sicut ex lris. c. e. e. Et ex predictis regulis patebit
de casu multarum questionum. Primo quid de clero
eo qui rixam faciebat cum alio. et ab amicis seu con-
sanguineis eius superuenientibus alius fuit inter-
fectus. nunquid talis clericus sit irregularis. Re-
sponso patet ex predictis regulis. ut notabiliter
dicit. Panormi. in. c. Petrus. c. e. Nam si iste de-
ricus non fuit in culpa exercendo rixam: tunc factum

alioquin non est sibi imputandum. Et hoc per pri-
mam regulam. Si autem dicitur clericus illicite fa-
ciebat rixam. tunc est irregularis per terciam regu-
lam. Panormitanus tamen dicit quod tale homici-
dium imputatur clerico ubi amici vel consanguini
eius interfecerint inimicum illius clerici. Se-
cus si supervenerint inimici illius cum quo cleri-
cus disceptabat. quia tunc homicidium per illos
commissum non imputatur clerico. Ratio diver-
sitas. quia primo casu homicidium commissum
fuit intuitu clerici. secundum casu commissum fuit
propter inimicitiam que erat inter illos. Et hoc no-
tatur factum amicum sibi imputat seu sanguinem eorum
ad irregularitatem. Et propter hoc caveat sibi cleri-
cus a rixa.

Secundo quero quid de magistro qui causa di-
scipline verberat discipulum: qui ex verberatione
illa mortuus est. An talis magister sit irregularis
Quidam dicunt quod sic quando ex illo vulnere est
mortuus. Ad hoc. d. c. presbyter. Sed quibusdam
alijs videtur quod si iste adhibuit diligentiam debitam
et non excessit modum in peccando non videtur ir-
regularis per primam regulam. Nam hoc est indu-
bitatum. quod magister pater et huiusmodi potestatem super
eum qui verberat. Et quod filius subdit potestati pa-
tris. et suus potestati domini. ideo licite verberare
potest pater filium. et dominus suum causa correctionis.
Eodem modo magister discipulum. ut quotidie vide-
mus. Si ergo isti dant operam rei licite verberando
et adhibent diligentiam quam debent: non excedit
modum et non peccando in capite vel huiusmodi
locis periculosis. ut fuit in casu d. c. presbyter. pa-
ter per primam regulam quod talis non est irregularis.
Non obstat. c. si quis non iratus. xv. q. i. ubi textus
loquitur de illo qui propter disciplinam aliquem ver-
beravit. vel alicui palmam dedit. et casu mortuus est
et quod talis est irregularis. Nam glossa ibi dicit. quod il-
le textus debet intelligi: quando ille excessit modum
in corrigendo. Secus ergo si non excessisset modum
ut ponimus in casu nostro. licet per incuriam disci-
puli. vel ignorantiam. vel negligentiam medici
mortuus sit. Secus dicendum de illo qui alium per-
cutit vulnere non mortifero et dabat operam rei illi-
cite si inde mors sequitur ex impericia medici. vel in-
curia infirmi et huiusmodi irregularis enim est per
terciam regulam. Non ob. glo. in. c. exhibita. eo.
ti. quia loquitur in casu illius capituli. scilicet de puero
iacente lapide. de quo infra. q. xi. Et ibi Panorm.
dicit quod talis puer non erat in culpa. et ideo non impu-
tatur ei mors sequens. presertim cum impetia medici et in-
curia patris ille mortuus sit.

Tercio quero. Donec quidam clericus vicinam
pregnantem per tectum. vel per descensum parietis ad se
venire fecit causa libidinis et dum recederet cadens
per descensum parietis abortivit. an sit irregularis.
Dicitur per terciam regulam. quod dabat operam rei illicite
tenetur de omni casu fortuito secuto. ut dicto. ca.
de cetero. Idem tenet. Guil. de laud. in suo sacra-
mentali.

Quarta questio. Quid de casu qui habet in di-
cto. c. tua. ubi quidam monachus qui quaedam mulierem a
tumore gutturis curare volens. cum ferro eundem
tumorem aperuit. ea instruendo ne se vento exponere-
ret villo modo: sed mulier in mandato eius contemptor:
exposuit se incaute vento et mortua est. An dictus
monachus sit irregularis? Dicitur quod sic per terciam regu-
lam: quod dabat operam rei illicite. scilicet chirurgie. Nam clericus
prohibetur dicta ars ubi intervenit in alio vel adu-
stio. ut in. c. sententia. ne de. vel mo. Et ideo quantum
cumque ille monachus de contingitibus nihil omiserit
irregularis efficitur. Et ideo dicit Panorm. in dicto. c.
tua. quod quatuor debent concurrere: ut mors infirmi
non imputetur medico. Primo quod istud officium chir-
urgie sibi conveniat: ut quod sit laicus. non ergo clericus
vel religiosus. Et licet dictum capitulum tua. loquatur in
monacho qui fuit in facto: tamen etiam intelligitur in qui-
libet clerico seculari: eadem ratione. Secundo requiritur
quod sit perit. unde non sufficit quod appellet se medicum
Tercio requiritur quod exhibeat omnem diligentiam secundum
artem suam. Quarto quod informet egrum de his que sunt
propterea egritudini. His ergo servatis evenit mortis
non imputatur medico. alioquin. Si ergo clericus vel religi-
osus quantumcumque perit et quantumcumque cesset culpa: exer-
ceat artem chirurgie. et sequitur mors irregularis est: quod da-
bat operam rei illicite: etiam si pietatis intuitu illam
exerceat. Et Panorm. in dicto. c. sententia. intelligit
non solum de clericis existentibus in sacris: verum etiam
in minoribus sufficienter beneficiatis. Caveant ergo
clerici vel religiosi ne exerceant artem chirurgie: que
adustionem vel incisionem adducit: quia si in de se-
quatur mors etiam sine culpa eorum efficiuntur
irregulares.

Quinta questio. Quid de monacho qui ludendo
arripuit mulierem pregnantem: etiam leviter per-
zonam que occasione huius abortivit. An sit irre-
gularis. Dicitur per terciam regulam quod sic. Et per in. d. c.
licet ex lra. Et dicit ibi Panorm. singulare verbum quod
in dicto casu: si fuisset maritus mulieris vel frater vel
persona pius et ludus fuisset levis. tunc mors eius
non imputaretur. Et sic concluditur. quod ludus levis
etiam cum muliere pregnantem: non est prohibitus si persona
est honesta et pius. Et tunc non imputaretur abortus
sequens. et hoc est valde mirabile. quod ex eodem facto
vult fieri irregularis. alioquin non. Et hoc ideo est quod unus
dabat operam rei illicite. Alioquin licite. Idem dicendum esse
de ducete coreas vel huiusmodi cum pregnantem si sequatur
abortus. Nam si talis esset clericus vel religiosus.
tunc esset irregularis per terciam regulam. Si autem secularis
concurrentibus circumstantiis que requiruntur ad coreas
non esset irregularis. alioquin secus.

Sexta quid de eo qui incidit arborem. nihil de con-
tingentibus omittendo. dicendo cane fortiter et tem-
pestive clamando. et vndique circumspiciendo. tamen se-
quitur homicidium. An sit irregularis. Dicitur quod si iste
dabat operam rei licite. ut quod arbor erat sua. non est
irregularis per primam regulam. Secus si erat aliena et
tunc est irregularis per terciam regulam quod dabat ope-
ram rei illicite.

Septima. Quid de sacerdote qui pullando

lebat. quia tunc si necessitate inevitabili occidat non est irregularis. Et hoc p primā regulam.

Quartadecima. quid de puero qui vesicaz porci inflatam et forniciter frangens: ex terremotu pregnans pauefacta abortit. An sit irregularis? **Di-**ci potest q non. Et idem videt dicendum de hoc sicut de casu supra posito. q. xi. Nec quilibet causa debet attendi ad hoc vt quis sit irregularis. vt notat glo. in di. c. decetero. Et ibi **Panoz.** dicit q appellatōe cause intelligi de .ppinq̄ nō remota. Et cā .ppinq̄ imputat: et nō remota. Donec exemplū in remota. **feci fenestram in domo.** Aliquis spōte se precipitavit de ea. ego sum causa remota: nec sum in aliqua culpa. Sed causa propinqua fuit factus illius se precipitantis. Similiter faber non ideo quia facit cultellum est homicida. Si tamen animo nocendi facit. et minorem diligentiam adhibet tūc considerat cā remota: fm glo. ibi.

Sed quis dispensabit circa huiusmodi homicidas? **Rñ.** **Panoz.** in. c. ad audientiam. e. r. dicit q cum homicida voluntario nunq̄ dispensat in aliquo ordine. Papa tamen posset dispensare. licet glo. in. c. sicut dignum. extra eod. videatur tenere contrarium. Et p ea facit. quia irregularitas tanta ex homicidio voluntario videt de iure diuino: iuxta illud. Non edificabis mihi templū. Sed papa non dispensat contra legem diuinam. **xy. q. i.** sunt quidam. Sed **Dost.** in dicto. c. sicut dignum. et pmuniter docto. vt recitat **Panoz.** ibi tenent oppositi: dicentes q iura dicētia: q cuz homicida non dispensat debent referri ad difficultatem. quia de difficili dispensat: tamen papa dispē sare potest si vult. quia videtur sibi pmissum a lege diuina. vt notat in. c. .pposuit. de concess. p. Itē in veteri testamento reperitur dispensatum cum phinees nepote **Aaron.** qui pmiserat duplex homicidiū. et postea fuit permittum ministrare diuina. Item **Paulus** ap̄stus fuit homicida. et tamen postea ministravit et assumptus fuit ad apostolatū. unde presumendum est deū voluisse: vt etiam vicarius suus: possit ex causa dispensare. **Dec Panoz.** in dicto. c. sicut dignum. Et ex dictis **Panoz.** videtur elici. q etiaz dato q irregularitas sit de iure diuino: tamen papa potest dispensare ex causa. et sic habes q papa potest dispensare ex causa contra ius diuinum. Idem tenet **Panoz.** in. c. p venerabilem. qui si. sint le. vbi ex dictis **Bo. and.** elicit singularem theoricaz q nullibi expresse phibetur. q papa ex causa non possit dispensare in gradibus diuina lege prohibitis. Quo tamen ad irregularitatem. an sit de iure diuino vel positio. **Panoz.** in multis locis tenet q est de iure positio. quia est pena. Et hoc idem videtur sentire communiter docto. Cum homicida autem casuali in sacris ordinibus: solus papa dispensat vt notat **Dostien.** in dicto. c. ad audientiam. Idem **Panoz.** ibi per. c. continebatur. e. ti. In minoribus autem potest episcopus suo iure dispensare. Et pro hoc facit tex. in dicto. c. ad audientiam. ibi poteris concedere vt minoribus rē.

Et hoc intellige in homicidio casuali vbi interuenit aliqua culpa seu negligentia. Nam si nulla culpa fuisset de iure cōmuni iste promoueretur: quia nullam irregularitatem incurreret fm p̄mum intellectum glo. in. c. latoz. eo. ti. quem approbat **Panoz.** ibi. Et pro hoc facit littera ibi. libere permittas. Nam non libere pmoueretur si egeret dispensatione.

Quid si quis flebotomat aliquem causa medicine. Et inde sequatur mors. An sit irregularis? **Rñ.** fm **v. v.** si incisor erat peritus artis. et adhibuit diligentiam debitam: non tenetur in aliquo. Similiter si incidendus non habet cōsuetam dispositionem membrorū vel neruorum vel venaz et propter incisionem moritur: non tenetur in aliquo incisor fm **Inno.** si in hoc non errauit. ppter suam inexperientiam: non est irregularis. Potius enim casu q̄ culpa in huiusmodi presumit mors accidere. **xxij. q. v.** de occidendis. Secus vbi propter imperitiā accidisset: vel propter negligentiaz. Et ideo phisici et cirugici: si erant periti in arte: et nihil de contingētibz omiserunt: et habent super hoc probabilem conscientiaz: non prohibentur a pmotione: q̄uis mortui sunt infirmi. Secus autē quando sunt imperiti vel negligentes circa infirmos. Et ex hoc probabiliter credunt: vel dubitant infirmos mortuos vel membris deperditos: q̄s sunt irregulares. extra de eta. et q̄. ad aures.

Item custodientes infirmum: vel seruitores eius qui vocauerunt minorem: vel potexerūt ei vinum vel aquam: vel non bene custodierunt unde ex frenesi se interfecit et huiusmodi fm. **v. v.** in omnibus his vbi bona fide fiat: non debet defacili quis habere conscientiam scrupulosam: nisi sit lata culpa: et negligentia dissoluta. puta si custos infirmi: vel frenetici: vel furiosi dimisit eum vt iret in plateam ad ludendum: vel als dat operam rei illicite: aut ex nimia crapula: vel ebrietate vigilare non potuit: maxime cum esset deputatus ad custodiam infirmi. Nam si certum est q̄ inde ex hac culpa: mors secuta est. talis erit irregularis: als non. Et si habet quis conscientiam scrupulosam: deponat ad consilium boni viri. **Dec Archi. florē.**

Quid de parentibus in quorum lectis parui filij inueniuntur mortui? **Rñ.** fm **Ray.** si mors interuenit graui eorum culpa precedente: aut negligentia: grauis est eis penitentia iniūgenda. extra de peni. et re. quesitum. Et **Panoz.** ibi infer. singularem theoricam ex illo tex. q̄ leuissima culpa in homicidio. non inducit irregularitatem. Quod tene menti. Et procedit ille tex. quādo sine tactu. et alia occasione homicidium secutum est. hec **Panoz.** Et sic ex dictis **Panoz.** iuncto tex. ibi si ex incuria ipsorum mortui inueniuntur in cunis rē. iste casus nō debet extendi vltra terminos proprios. dicto. c. Secus si quis esset in leuissima culpa aliqd agēdo. nā tūc ex leuissima culpa fieret irregularis: vel dando occasionē ad hoc. Si vō leuis culpa parentū precessit in mortē puerorum: nō tam

Homicidium. iij.

gravis penitentia est imponenda. extra d' his q' si-
oc. de infantib.

An autē istis penitētia publica vel occulta da-
ri debeat. Vide s. Confessor. j. in pñ.

Quid si quis habeat ceruum: vel leonem qui
aliquem occidit. Rñ. fm Innoç. non videtur ir-
regularis: dūmodo maliciam vel culpam in mor-
te non habuerit. ar. l. dist. hij qui arborē. 7. c. sepe.

Homicidium. iij. De pena

et irregularitate homicidarū. Rñ. fm
Ray. Si homicidium cōmittitur verbo. scz pre-
cepto. consilio. vel defensione: pena est irregulari-
tatis que etiam post peractam penitentiā impe-
dit pmouendum: 7 deijcit pmotum. l. dist. si qs
viduam. Et intellige defensionem: quādo homi-
cidam defendit: vel etiam dissuadendo eis q' vo-
lebant defendere occisum. Si tamen corrupta in-
tentione hoc fecit. De pena vero homicidij facto
cōmissi. Distingue. Nam quatuor modis potest
cōmitti. Primo quidem si est cōmissum pro iusti-
tia 7 recto processu 7 intentione. Et tunc non cō-
mittitur culpa: sed potius faciēs meretur: nihilo-
minus irregularitas contrahitur que similē im-
pedit pmouēdum et deijcit pmotum. l. j. dist.
aliquātos. nisi hoc fuisset factum ante baptisimū
de quo vid' supra Bigamia. Quicūq; ergo in tali
casu fuerit iudex aut aduocat': siue p' actore: siue
pro reo. scz cum actor obligetur ad taliones: quia
agendo pro reo agitur contra actorem fm quod-
dam. vnde si sequitur effectus est irregularis. et
indispensabilis: nisi per papam. Item assessor. te-
stis. notari' scribens sententiā. vel proferens sen-
tentiam. vel scribens attestaciones. vel legens dñi
publicantur. vel scribens: vel dictans litteras p'
vindicta sanguinis. omnes hij irregulares sunt:
quia cooperant' in mandato sententię fm docto.
in. c. sententiā. ne deri. vel mona. Et hoc si secu-
tus est effectus. scz mors vel detrucatio mēbro-
rum. Aliter tales nullam irregularitatē incurrūt
etiam episcopalem: prout voluit. v. v. Et hoc ex-
presse voluit Panoz. in dicto. c. sententiā. 7 in ca.
clericis. ne deri. vel mona. vbi facit vnam pulcrā
theoricam. q' per solam mortem seu mēbroz
detrucationem quis incurrit irregularitatem.
Secus ergo si sequatur alia vindicta sanguinis.
Et in. c. si aliquis. de homi. dicit. q' nunc' contra-
bitur irregularitas nisi actu homo interficiatur:
vel mutlet. Et sola enim voluntate non est quis
irregularis. Quod etiaz tenet Hof. Et quo sequi-
tur. q' si quis voluit interficere hominē vel vene-
nare. 7 etiā ppinauerit venenum 7 fecit quod po-
tuit ad mortem: si mors non est secuta: non est ir-
regularis. licz glo. in hoc vltimo in. c. periculose.
de pe. dist. j. dicat. q' talis est irregularis. S3 Pa-
noz. ad dictam glo. respondet q' loquitur in ir-
regularitate que contrahit' ex peccato: non autem
in irregularitate indispensabili. Ad v. v. dic q' de-
ctam suam nullo iure cauetur. Item omnes de
familia rectoris qui vadunt ad associandū male-

factorem: cum ducit' ad mortem. siue equestris. si-
ue pedestres. cum vadunt p' defensione si opozte-
ret: vtiq; sunt irregulares. Qui etiam trahit' ad
cordam vel torturam reum ad fatendum male-
ficium. Et ex hoc fatet' 7 occiditur: irregularis est.
Qui etiam acuit vel portat magnariam: cum qua
quis est decapitandus. vel portat scalas. vel funes.
p' aliquo suspendendo: similiter est irregularis. qz
quilibet hor' dat cām. ppinquam morti alterius.
di. c. si quis viduam. Secus de eo qui fecit scalas
vel funes vel gladium: nō ad mortem inferendā:
sz ad omnes vsus. Et casu postea aliquis vti' ipse
ad. occisionem. xxiij. q. v. de occidendis. Item si
quis aliquid facit vel dicit: vnde acceleretur alicui
mors: licet omnino esset morturus: efficitur ir-
regularis. si hoc est certum. puta. voluit infirmum
vt cit' moriat'. vel dic' decapitādo. vt ponat ca-
put in cippo: 7 ex hoc cit' ponit. v' dicit satelliti vt
aptet magnariā: ne recipiat plures ict'. 7 fit v' q'
cito expediat 7 hmoi ar. d. c. si quis viduam. secu-
do principaliter si homicidium factum sit necessi-
tate. Et tunc dupliciter. quia aut necessitas est in-
euitabilis. aut euitabilis. Si quis occidit vel mu-
tilat ex necessitate inuitabili. id est ita artatus. v'
angustatus. q' nec fugere. nec clamare. nec aliter
poterat se innare: nisi occidat vel mutlet non est
talis irregularis. extra eo. si furiosus in dem. Sed
si hoc faceret ad defensionem parentum. vel socio-
rum. vel aliorum non euaderet irregularitatem.
7 hoc videtur exp'essum per tex. in dicta clem.
vbi dicitur. Si furiosus. aut infans. seu dormiēs.
hominem mutlet vel occidat. nullam in hoc irre-
gularitatem incurrit. Et idem in illo censemus q'
mortem aliter vitare nō valens. suum occidit v'
mutilat inuasorem. hec ibi. Nota ibi mortem. p'ā-
am: non ergo alienam.

Quid autem si poterat euitare mortem: sed nō
mutilationem alicuius mēbra. An sit irregula-
ris: occidendo vel mutilando inuasorem. Zap. te-
net q' sit irregularis. sed cardinalis in. d. clem. te-
net verius q' non. quia ibi equiparantur mutila-
tio 7 occasio: quo ad contrahendam irregularita-
tem Et sic idem debet esse quo ad eam euitandā
Item si fugere posset: sed fugienti poterat imine-
re periculi. puta casure. vel velocioris cursus ini-
mici sequentis: qui audacior factus. p'pter fugam:
potest defacili fugientem a tergo vulnerare 7 occi-
dere. Et sic tali periculo: non tenetur fugiēs se ex-
ponere. Nam qualitas temporis 7 loci non pati-
tur plenius deliberandi consilium. ff. de exerci. l. j.
7 qd' dictū est de infante q' nō est irregular' pe. de
an. dicit q' idem est de maior' septennio: si nō est
doli capax.

Quid autem si quis mortem vel mutilationē
ppriam euitare non valens occidit vel mutilat. sz
dabat operam rei illicite. puta inuentus est de no-
cte: cum quadam muliere vel huiusmodi. 7 affi-
nes illius mulieris reppererūt eum in domo. qui
eum armis aggressi sunt. 7 ille se defendendo oc-
cidit vnum ex illis. An sit irregularis. Dubium
facit: quia ille dabat operam rei illicite. 7 sic per re-

gulas positas in precedenti capitulo: debet impari sibi casus sequens. Et huius opini. est **Asteti.** l. j. ti. xv. vbi dicit qd constringere potest. qd illud qd non est actus: et per se volitum: vel intentum: potest esse per accidens volitum et intentum fm qd causa per accidens dicitur remouens prohibens. vnde quando quis non remouet eam quibus sequitur homicidium: dicitur quodammodo homicidium voluntarium. Hoc autem contingit dupliciter. vno modo quando dat operam rei illicitę. Alio modo quando non adhibet debitam curam. Et his casibus: si sequatur inde homicidium: nõ euadet homicidij reatum. l. distinc. sepẽ. Quibusdam tamen peritis videtur qd talis non sit irregularis: ex quo dicta de. non distinguit: sed loquitur generaliter ergo nec nos distinguere debem? ad audientiam. de deci. Item: quia illa causa videtur valde remota: nec ordinata ad talem casum.

¶ Quid de dormiente: qui dormiendo percussit: vel interfecit alium. An teneatur. Panormitan? in dicta de. tangit hanc questionem. sed eam non soluit. Sed **Bar.** in. l. pena. ff. de parici. fm **Huil.** respondet. qd aut iste talis sciebat hoc euenire sibi. et tunc debet sibi preuidere: vt iaceat solus. vel ne mo sit in camera sua. et si non fecit: uest in culpa: et propter culpam tenetur: sicut puta tor arboris qui non admonuit transeuntes. vt. l. si putator. ff. ad laqui. Si vò hoc nesciebat sibi euenire: tunc ei paratur. Nam dormiens equiperatur furioso. vt. l. j. §. primo. ff. de acqui. poss. Sed furiosus nõ tenet ergo r. hoc **Bar.**

¶ Sed quid si ideo in nocte habuit tale somnium. quia cogitauit tale quid in die: Respondent quidam a simili. qd aut fuit laesuscus sine sui culpa: et tunc nõ tenetur: cum sit vicium nature. **Al.** secus. d. l. pena.

¶ Quid autẽ de ebrio: si occidat vel mutilet. Dic fm **Mar. zen.** et **Car.** in dicta de. qd est irregularis: quia si voluisset papa expressisset. Sequitur de secundo membro supra dicte distinctõnis. scz quando necessitas fuit euitabilis. Puta. quia aliter euidere poterat. puta claudendo ostia domus. vel inturri se includendo: vel recedere de loco vbi expeatabat inimicos venturos: tunc efficitur irregularis nec ad maiores ordines ascendet. immo nec in susceptis: nisi ex magna dispensatione permittat ministrare. Et quous **Zen.** dicat: qd si fugiendo: fuga erat sibi periculosa: vel vituperosa: et ad dedecus: et si non ad periculum persone. et propter hoc non fugit. et occidit talis euadit irregularitatem. De. de an. non credit hoc verum. Idem **Car.** licz dicat qd opi. zen. sit equiuo. Tertio principaliter si sit homicidium casuale. Distingue: vt dictũ est s. ca. imediate precedenti.

¶ Quarto si homicidium sit voluntate spontanea factum siue in opere: siue etiam in verbo: etia: siue peccato inducit irregularitatem. et talis non solum nõ debet promoueri: s; si promotus est: int perpetuum deponi dicto. c. si quis vidnam. etiam si interficiat saracenum vel paganum. l. distincti:

clericum. Et cum tali nunq dispensatur in ordine: vel officio. l. distinc. miroz. Et etiam si sit occultum: ministrare in ordine suo nõ pot. extra. de tẽ. or. c. fi.

¶ Poterit tamẽ cũ tali dispensari in beneficio. de de. pu. in du. c. ij.

¶ Similiter non euitant irregularitatem qui iurignari. zelo fidei et propter indulgentiam habendam: que datur ferentibus ligna ad combustionem hereticorum: attulerunt ligna ad cremandũ hereticos si illa materia cooperata ẽ ad combustionem hereticorum fm v. v. S; si illa materia: non est cooperata. puta. quia iam motui erant: quando ligna attulerunt: vel anteq accenderet ignis in illa materia: non sunt irregulares. Si autẽ de hoc dubitatur melius est tenere certum: et se reputare vt irregularem: extra de temporib; ordi. ad aures.

¶ Princeps qui legem condit: cuius legis auctoritate homines sunt traditi morti: non efficit propter hoc irregularis. quia in certam personaz nõ animaduertit. vt notat **Archi.** xxij. questione. v. officia.

¶ Episcopus vel alius prelatus: qui habet iurisdictionem temporalem: debet constituere iudicem secularem: qui audiat causas precipue sanguinis. Et illi potest precipere qd faciat vnicuiq iusticiam. Si autem talis iudex interroget eum in speciali. Quid agendum in tali: qui scilicet meretur penam sanguinis: potest respondere. consule peritos. Et caueat ne propter suam responsionem directam vel indirectam ille intelligat: qd debeat euz sanguine punire fm **Ray.** Nam si ex tali responsione reus occideretur: vel mutilaretur: esset irregularis. Potest etiam prelatus talis delegare alicui etiam specialiter super aliquo maleficio: vt homicidio et huiusmodi in sua iurisdictione commisso: vt in quilita veritate: iusticiam exequatur. Et si cui committitur: sic exequatur et occidat: nõ propterea ille prelatus est irregularis. extra ne de. vel mo. eps. l. vi.

¶ Licetum est prelatis ecclesiasticis ob defensionem rerum ecclesie: vel fidei inuocare contra violentos brachium seculare: et hortari tales: nõ quidem vt occidant. vulnerent vel mutilent. hoc. n. esset directe ad homicidium pronocare. S; vt ecclesiam vel patriam liberent et terram ab infidelibus occupatam: reducat ad christum. Et sup hoc ecclesia facit remissiones magnas. Et licet hinc inde aliqui occidantur: non est prelato hoc imputandum. immo peccaret nisi contra tales se opponeret. xxij. qone. v. de occidendis. ij. q. viij. c. igitur. et. c. scire. et. c. omni. et. c. hortata. et. c. vt pridem. Etiam ad clericos pertinet disponere et inducere alium ad bellandum legitima bella. Et licet nõ debeant exercere bella manu propria: possunt tamen interesse: et iuste pugnantibus spiritualiter subuenire suis exhortationibus et absolutõibus et alijs spualib; subuentõibus.

¶ Quidam prelati et alij qui intersunt vindicte

Homicidium. iij.

sanguinis sint irregulares: Respon. panomita. in. c. sententiam. ne cleri. vel mo. de mente Inno. dicit q̄ interessentia non facit quem irregularem; nisi interesset auctoritatem prestando. Idem si p̄staret auxilium. consilium. vel fauorem: aut operā vt patet ex notatis in. c. sicut dignum. extra eodē. Dicit etiam Hosti. q̄ si ad clericum spectat iurisditio: nullo modo debet interesse vindicte sanguinis: ne videatur prestare auctoritatem: vt in. c. ex literis. de ex. pre. Hoc tamen Panomita. restringit in clericis interessentibus ex sola libidine: seu voluntate. Non enim debent prestare presentia: istis eis prohibitis: sicut nec alijs spectaculis: vel conuiujs coniugiorum: vt in. c. presbyteri. xxxiiij. dis. et in. c. non oportet. de conse. di. v. Secus aut̄ puto in interessentibus ex iusta causa. puta. quia sociant iusticiādū ad p̄forandū: ne incidat in desperatōnem: et vt p̄fortent eum ad patientiā: sicut obseruat̄ in multis locis.

Sed nunquid iudex si non liberat hominem a morte iniusta: cum potest. et prelati si nō pascant fame morientem cū potest erit irregularis: si mors inde sequatur? Respondit v̄b. q̄ non. licet grauiissime peccent. quia lex promotionis factum requirit. xv. q̄one. j. si quis non iratus. Sed quibusdam alijs videtur q̄ predicti non euitent irregularitatem. quia in dictis casibus: non solū est omisio: sed etiam commissio. Et ad hoc facit: quod notat Astē. li. vj. tit. xiiij. vbi dicit: q̄ ille qui hominem a morte liberare potuit: sed noluit: nō est immunis a culpa homicidij. allegat. c. sicut dignum. S. illi autem. extra eo. ar. di. lxxvj. faciētis. et. xiiij. q̄one. iij. nō inferenda. et. c. qui potest. Et hoc q̄ndo constat illum iniuste occidi. de peni. dis. j. periculose. Et licet aliqui intelligant hoc de iudice: qui debet ex officio defendere: quia ille solus ad hoc tenetur ex precepto. xiiij. q̄one. v. Qui malos. et. q. iij. forte. Consilium tamen sanum est fm̄ Hosti. et Hostien. q̄ quilibet etiam priuatus hoc faciat: si sine periculo suo hoc possit facere propter premissa iura.

Quid si clericus tradat latronem iudici seculari: petens etiam cum protestatōne q̄ eum puniat citra sanguinis effusionem: et postea iudex procedat vsq̄ ad sanguinis effusionem. An sit irregularis? Respondit Astē. lib. vj. tit. xiiij. q̄ non sit ex hoc irregularis. Aliter daretur plumbus materia clericos expoliandi et trucidandi: si propter metū illum non auderent conqueri: nec etiā nocet si clericus ad conuincendum latronem dederit signa. de hoc est tex. in. c. prelati. extra eo. lib. vj. Predicta tamen quidam limitant: quādo alio modo talis clericus res suas non potest recuperare. Et q̄ndo mortem non intendebat: et premissa protestatione. Et si sua intentio erat maculata fieret irregularis: si mors vel mutilatio membri inde sequatur.

Quid si post occisionem letetur et ratū habeat? Rñ. Hosti. vt recitat Astē. vbi s̄. q̄ ratu habitio retrahit: et mandato equipatur: q̄ in malificijs

generaliter attendit. Et hoc intelligit Astē. vtz esse si gaudeat de morte p̄sone. Secus si de maleficij punitōne letetur: et deo regratietur et p̄sone cōpatiatur.

Quid nō reuelans tractatū homicidij: sit homicida si sequat. Rñ. Panoz. in. c. petrus. e. t. refert aliquos dicere q̄ nō: sed sufficit q̄ p̄hibuerit. Jo. an. distinguit. q̄ aut dolose nō reuelat: et tunc imputat̄ ei homicidij. Aut nō dolose nō reuelat. Et tūc non erit homicida. Panoz. tñ p̄sultit: vt reuelat. Nam p̄pter opiniones diuersas in hac materia: saltē in foro anime: imputaretur culpabilis. Quid si clericus scribat q̄ aliquis capiat. et ex illa captione sequit̄ mors: vel truncatio membrorum. Ipso tñ ignorante et factū et causam. An sit irregularis. Rñ. Hosti. dicit q̄ sic: q̄ debuit suspicari hoc posse euenire.

An aut̄ ex qualibet mutilatōe inducat̄ irregularitas. Rñ. Card. in de. si furiosus. extra eo. post Land. dicit q̄ non. S; solum cū mutulat̄ aliquod de principalibz membris. Et fm̄ Panoz. in. c. j. q̄ de. vel vo. ex sola effusione sanguinis nō causatur irregularitas.

An aut̄ digitus sit membrum. Rñ. Bar. in. l. ij. ff. de pu. iudi. ad d. membz appellari: q̄d habet officij separatum et distinctū ab alijs. vt oculus. lo. di. si euangelica. vel manus: aut pes: vt in aut. h̄ nouo iure. A. de ser. fu. Digitus aut̄ nō est membrum. h̄ ps membra. Ad hoc tex. bonus. lxxix. di. singula. vbi appellat̄ membra: q̄d h̄z officij distinctum. Et sic incidens alicui digitū: nō est irregularis. Secus si totā manū: vel pedē: vel oculum.

Quid aut̄ si quis debilitauerit membrum: ita vt quasi sit inutile: nō tñ detruncat. nunq̄ effectus sit irregularis. Dubiū facit: quia paria vident̄ nō esse: et inutile esse. Rñ. Panoz. in. c. cum illorū. de sen. excom. dicit q̄ differentia est inter truncatōez membra et mutilationez. Et vt diuersa ponunt̄ in d. de. si furiosus. Et truncatio dicit̄: totalis membri abscissio: seu diminutio. Mutilatio vō: quādo in totū membra non abscidit: sed ex percussione impedit̄ eius officij vtputa. in tibia percussus: nō valet mouere pedem: et quodlibet istoꝝ inducit irregularitatem fm̄ eū. Sed idem Panoz. in. c. clericis. ne de. vel mo. et in. d. c. j. tenet expresse contrarium: dicens. q̄ membra debilitata: valet saltem ad decorem. et in penis fienda est mitior interpretatio. Idē sentit Cal. fm̄ eū. Sed Guil. de land. in suo sacramentali dicit q̄ nō soluz occidens: vel mutilans membrū est irregularis: sed etiam reddens membra inutile: dūmodo sit de principalibz. Et de illis qui redderent hominem deturpatum et inutilem pro diuinis officijs exercendis. Et idē si quis faciem alterius deturpet: vel verberet: licet aliter non sit mutilatus: si tamen ex huiusmodi deturpatione efficiatur inhabilis ad premissa p̄pter scandalum: ipsum credit esse irregulare. Et idē si sibi faceret maculam: vel aliud impedimentum in oculo: etiam sine eruitione. Secus si membrum omnino occultum sibi auferret. puta. digi-

tum vnins pedis: vel testiculum: sine alia magna debilitate: vel deformitate. Nec omnia pbantur ly. distinctione. per totuz. hec Guil. Et hec opinio videt valde rationabilis.

¶ Qui percussit mulierem pregnantem: vel dat ei aliquid vt faciat abortum. Si ex huiusmodi pensione: vel rei datione illa abortitur: si iam erat formatus fetus: est irregularis. Secus si nōduz erat formatū puerperū.

¶ Quid si dubitetur. Vtrum ex percussione: vel rei sumptione secutus fuit abortus: vel ex alia causa: vel vtrum esset puerperium formatum vel nō. Si probabiliter dubitat: debet a promotōne ⁊ ministerio abstinere: ne periculo se committat. Si autem habeat temerariam opinionem: eam deponat.

¶ Quid si plures reperiuntur in pugna: in qua aliqui sunt interfecti: vel mutilati et nescitur a quibus. Respon. fm Ray. q̄tum ad irregularitatem omnes censentur irregulares. Et qui sunt ex parte iniuriantium. et qui sunt ex parte recipientium: si illi erant clerici: et sic illicite mouerunt arma. distin. si. si quis post. Sed Archi. xxij. questione vltima. c. si. dicit q̄ istud dictum Ray. quidam intelligit quando clerici erant in culpa. Nam si defenderēt se vel socios necessario: licet aliquis a defendentibus sit interfectus: ex alia parte: reliqui qui non interfecti sunt: nec interfectores inuassent: non essent irregulares: licet voluntatem occidendi habuerit quia lex promotione factum requirit. Ipe tamen Archi. distinguit inter repellentem et inferentem vim: vt repellens: ex dispensatione promouetur: ⁊ tolleretur in susceptis: dum tamen constat eum non percussisse. Inferens secus: quia in culpa est. Dicit etiam Archi. fm Inno. et Hosti. q̄ si quis percussit aliquem in bello iusto. si non sit inde mortuus vel mutilatus suis ictibus: non efficitur irregularis: etiam si alij occidant: dum modo non puocauerit eos. extra eo. significasti. el. ij. Addit tamē Inno. q̄ si animo occidendi percussit aliquem: licet non letaliter: si alij postea occidunt: est irregularis. ⁊ de hoc videt casus in dicto. c. significasti. ex quo eliguntur tres casus singulares. Primus q̄ si q̄s percussit non letaliter: si animum occidendi habuit: et ex aliorum vulneribus percussus exspirauit irregularis est. Secundus qui alium letaliter percussit: licet ab alijs fuerit extinctus multo fortius irregularis est. Tertius si nō apparet: an letaliter: sed etiā percussus ab alijs obiit: ⁊ nō apparet ex cuius vulnere decesserit irregularis est.

¶ Quid autem si quis percussit non letaliter: apparet tamen q̄ ex percussione sua non poterat iste fugere: vnde fuit occisus a parochianis. nunquid sit irregularis? Hosti. dicit q̄ sic. quia p̄stitit causam homicidio. Et ita communiter transeūt doc. Sed de hoc Panormitanus dubitat in dicto. ca. significasti. Nam cum liceat clerico pro defensione rerum percutere. licet non letaliter: tūc si iste insisit rei licite non debet euentus mortalitatis sibi imputari: cum ipse in homicidio non reperiatur.

vnde posset dici. q̄ quō ad penam: nō debeat iste teneri: sed quō ad cessatōnem a diuinis. Potest ē saluari opinio Hosti. tanq̄ tutior.

¶ Quomodo autem et quando bellatores efficiantur irregulares: maxime quō ad clericos. Jo. cal. et Jo. an. in nouella in. c. petitio. extra eo. sic distinguunt. Clericus aut vtitur armis incōtinenti repellendo vim vi: et euz debito moderamine. Aut aliter. Si p̄mo modo: etiam si occidat: vel mutilet. non est irregularis: cum scilicet facit ad sui defensionē. di. j. ius naturale. Si aliter facit. aut agit de licentia pape. aut proprio motu. Si de licentia pape: puto q̄ in bello iusto vti potest armis offensa libilibus. Nam inter alia que faciunt bellum iustum est auctoritas pape vel principis. Et tūc si occidit vel mutilat: non est irregularis: erquo papa dedit sibi licentiam. Nam cum irregularitas sit pena: h̄ cōstitutiones canonicas introducta. ex quo papa potuit dare licentiā clerico: ⁊ auctoritatem vtendi armis quibuscūq̄: etiā sine metu irregularitatis dando h̄mōdi licentiā: videt q̄ abstulit ab eo incurtionem irregularitatis. Hoc quidaz dicunt verum q̄n papa hoc exprimeret. Als secus. Sed quibusdam alijs videt q̄ etiam sine expressione nō fieret irregularis. si motu proprio clericus vti armis. tūc aut in bello iniusto: aut iusto. Si in bello iniusto: planū est q̄ nō est sibi licitum: siue suis fauorē p̄ferat: siue vt timorem incuriat aduersarijs. Et si ibi aliqui sunt occisi vel mutilati: irregularis est. xxij. q. viij. c. j. et. ij. Si in bello iusto. puta. pro defensione patrie vel aliorum. xxij. q. iij. fortitudo. Et tūc poterit interesse etiam cū armis defensionis. Nō tūc debet pugnare: sed hortari poterit. xxij. q. viij. vt p̄idē. Sz cū armis offensibilibus nō debz ibi eē nisi ea intentōne vt defendat: nō vt pugnet. xxij. q. viij. clerici. Et si in tali bello est aliq̄s occisus vel mutilatus ab ipso clerico est irregularis. Si autē ipse neminem occiderit vel mutilauerit: nō est irregularis. licet quis ab alijs occisus sit vel mutilatus. Ad tollendū tamē dupliciter ambigū ad cautelam hoc casu: potest sibi imponi p̄n̄a. Et sic intelligitur. extra de cle. p̄sentium. Si vō in tali bello clericus vulnerauit aliquem: sed nō occidit. vel mutilauit: distingue. Aut talis vulneratus: fuit it̄ postea occisus ab alijs. ⁊ tūc subdistingue. vt sit p̄a dictū est. aut habuit animum occidendi: ⁊ est irregularis. aut non. Et tūc etiam distingue. q̄ anē vulnus ipsius clerici pōt discerni ab alijs vulneribus et tūc nō est irregularis: si vulnus nō est mortale. Aut nō pōt discerni. Et tūc. p̄pter dubium iudicatur irregularis. Nota tamē q̄ ex hoc q̄ papa dat licentiā clericis q̄ intersint bello: non tamen videt ex hoc licere clericis vti armis nisi ad defendendū. nō autē ad occidendū aggrediendū nec etiā paganū. Sed p̄nt tūc interesse ad hortandū alios xxij. q. viij. omi. ⁊. c. se. hec Archi. fl.

¶ Qui etiam se mutilat ex impatientia vel etiā si hoc facit zelo castitatis sibi virilia amputando: irregularis est. ly. distinc. si quis absciderit. et. c. quō partem.

Horre canonice. **Q**uod clericus teneat ad horas canonicas. **R**u. fm Panor. in c. j. de cele. mis. **E**t Lar. in clem. prima. eo. ti. q. quilibet promotus ad sacros ordines tenetur ad diuinum officium. **S**ecundo. quilibet beneficiatus quantumcumque modicum sit beneficium: etiam si beneficium sit de patrimonio. **E**t hoc si patrimonium factum est beneficium. **A**ls non. **A**dde tertium fm **A**steu. q. licet religiosus non teneatur ad horas ratione qua religiosus. vt patz in religiosis laicis: non tenetur si est ordinatus in sacris vel etiam ex statuto religionis. possunt omnes clerici obligari etiam non ordinati. **E**t p hoc patet quid dicendum de fratribus professis in ordine minorum: qui ex consuetudine ordinis vocantur clerici. licet non sint in sacris: nec etiam habeant primam tonsuram. **A**n teneantur ad officium: **E**t p predicta patz q sic. **E**t hoc etiam tenet magister **B**ar. de pis. super. iij. c. regule. vbi dicit q in ordine mi. sunt fratres in duplici differentia. Quidam sunt diuino cultui deputati et literati. **E**t alij illiterati: seruitio prefatorum deputati. **E**t sic expresse innuit: q tales fratres professi: licet non habeant primam tonsuram: ex consuetudine ordinis nominantur clerici: et sic obligantur ad officium clericorum. **A**ls ad nullum officium tenerentur. qd non est dicendum. **N**ec ob. si dicat q appellatio ne clericorum: saltem in materia penali non veniunt illi qui saltem non habent primam tonsuram. **N**am patet responsio ex pdictis: q illud verum: nisi aliter constaret de mente fundatoris regule: qui potuit et voluit etiam non ordinatos obligare. ad diuinum officium. **I**dem credo sit in alijs religionibus.

An autem clericus in minoribus releuetur ab officio diuino: si est absens ab ecclesia: in qua est beneficiatus ex causa rationabili: et deseruit ecclesie p vicarium. **P**e. et **A**b. dicunt in dicto. c. j. q sic. **E**t hanc differentiam assignant inter clericum constitutum in sacris: et constitutum in minoribus beneficiatum. **A**llegant. c. peruenit. de ap. facit. c. cum ex eo. de elec. li. vi. **S**ed **P**anor. ibi non placet hec opinio. nec illa iura hoc probant. **N**am loquuntur quo ad officium ecclesie. nam ex iusta causa quis excusat non tamen releuat: quin teneat dicere in privato.

Sed dubitatur. **A**n isti beneficiati existentes in minoribus: ex quo deseruiunt p vicarium: teneantur dicere officium: **E**t videt q no: q pdicti videtur teneri ad officium ratione beneficii: sed beneficio satisfactum est: ex quo deseruiunt per vicarium. hanc opinionem refert **J**o. an. in dicto. c. j. et non reprobat: nec expresse approbat. **E**t idem facit **J**o. de ligna. in dicta de. j. **S**ed ipse **J**o. an. in si. d. c. j. dicit vnum dictum: per quod tacite videtur recedere a dicto **P**e. et **A**b. **D**icit enim se libenter vidisse q ecclesia fecisset statutum: vt clerici saltem in minoribus beneficiati: non curati: excusarentur occasione studij ab officio dicendo deseruendo ecclesie p vicarium: et dicendo officium beate virginis. **E**t

sic apte vt sentire q cessante statuto ecclesie: q clericus in minoribus beneficiatus non excusatur: q uis deseruiat per vicarium: et ipse dicat officium beate virginis. **E**tiam si ipse sit absens ex probabili causa: vt studium. **E**t **P**anormita. credit hanc opinionem veriorum et tutiorum. **E**t predictis inferitur: q clericus in minoribus non beneficiatus ad nullum officium diuinum tenetur. nec ad septem psalmos nec aliud. **E**x quo nullo iure cauetur. **E**t **P**anormitanus in dicto. c. primo dicit q hoc habet generalis consuetudo: que non dicentes excusat.

Quod clericus non dicendo horas peccet mortaliter: **R**u. fm **V**l. qui ex aliqua necessitate fm formam ecclesie non dicit. puta. propter defectum visus. vel infirmitatem: vel paupertatem: vt quia libro caret. recompensat tamen per equales. puta. per psal. vel orationem dominicam non peccat. **S**imiliter non peccat mortaliter q verba quidem dicit: licet ad illa non attendit: q cum preceptum de dicendo horas sit de iure positum: non refert nisi ad ea: q sub iudicio humano cadere possunt. **E**t ista sunt q exerceantur per actus exteriores: non autem interiores. **E**t sequentes hanc opinionem dant tale exemplum de illo. vicz qui vult ire ad sanctum **J**acobum et posuit se in itinere animo implendi votum: quia non est necesse q semp habeat in animo sanctum **J**acobum sed sufficit q ab initio intendat. **E**t hoc idem videtur voluisse **S**cof. in. iij. vbi dicit q in conferendis sacramentis: non sufficit intentio habitualis nec requiritur actualis: sed bene requiritur virtualis: quia in virtute illius intentio nis patris habite actualiter. s. in principio facit omnia q facit: tanq ex radice. **S**ic in proposito. vide de hoc sup **B**aptismus. iij. **N**osti. etiam dicit vt notat. **A**rchi. fl. in sum. q in precepto est horas dicere: sed alia que in deuotione consistunt: suadendo dicunt. **E**t hoc est qd dicit **te**x. in. c. dolentes. extra eo. ibi: quantum deus dederit. per que verba appositus plius fragilitati humane ppattendo: quasi dicat precipimus vt vnusquisq dicat horas suas: attentionem autem et deuotionem in precepto non ponimus: sed gratie dei fm q ipsam dare voluerit duximus relinquendum. **E**t hunc intellectum teneas: quia benignior est. et quia non debet ecclesia alicui laqueum imponere. **xv**. q. j. de viduis. **h**ec **A**rchi. f. et **ben**. boych. **I**dem **P**e. de pal. dicens q euagatio que est preter intentionem: et propter occupationem precedentem licitam peccatum non est. **S**ecus si ppter illicitas. **S**z si euagatio aduerteret: et solus fm actum exteriorum. licet sit temeraria et grauis: forte non tamen mortale: nisi propter pemptum. **E**t ideo licet dicendo officium cogiter aliud: non videtur transgressio precepti ex natura facti. **S**i autem euagatio mentis sit ex hoc q aliquis scienter se occupat in actu exteriori qui non secum. patitur attentionem: vt exercitium manuale: tunc videtur esse culpa mortalis: et directe contra preceptum dicto. c. dolentes. **S**ed si dicens officium aliqua verba pretermittit: non oportet q propter hoc a capite re-

sumat disturbando officium: immo etiam si dicen-
do in choro cum alijs: ex aliqua necessitate preter-
miserit psalmum: vel lectionem: vel aliquid huiusmodi
et non aliter potest omissum supplere: nisi subtrahē-
do vocem ab adiutorio chori: melius est pertran-
sire: quod officium chori diminueret. Et si is qui tene-
tur ad horas: ex industria: vel negligentia sola omit-
tat: mortaliter peccat dicto. c. dolentes. Et si eū-
des. Pl. non sunt tot peccata: quot sunt hore omis-
se: quia totum officium unius diei est totum unū
integratum ex suis partibus. Et ideo precepto vno
precepitur: et transgressor non transgreditur nisi
vnum preceptum. Et hoc tanto amplius quanto
plures partes eius omittit: quotiens autem reco-
rdatur de officio dicendo: et ponit non dicere: toti-
ens mortaliter peccat.

Utrum scholaris: qui tenetur ad horas cano-
cas dimittens eas dicere vna die propter studiū:
et lectiones ex proposito et spe dicendi in alio die pec-
cet mortaliter: **R. n. fm Den. d. gan. Si** dimittat
hoc absque legitimo impedimento: peccat mortali-
ter. Sed questio nostra querit vtrum studiū pos-
sit esse ita legitimum impedimentum omittendi ho-
ras: sicut grauis infirmitas: Et ideo dicendum: quod
si clericus habet talem necessitatem studiū: quod dice-
do horas immineret crimen et scandalū mortale cui
potest occurrere dimittendo horas: nec istam ne-
cessitatem potuit prouidere rationabili coniectura:
nec per prius prouenire: tūc non peccat omittendo ho-
ras: quia licet dimittere sit de se peccatum: tūc pro-
pter maius malum evitandum amittit rationem
peccati. Plus enim tenet occurrere scandalo: ad quod
tenet ex diuino precepto: quod dicere horas ad quas te-
netur ex precepto ecclesie. vnde in hoc potest ecclesia
dispensare: non in primo. imo peccat dicendo ho-
ras: et non occurrendo illi scandalo. Si autem non sit ta-
lis necessitas: sed potest dimitti lectio et studiū sine
tali discrimine: vel scandalo mortali aut potuit prouide-
re rationabili coniectura quod venturū erat. et prouenire
dicendo horas: tūc omittendo peccaret mor-
taliter. hec **Den.** Causa autem rationabilis esset si po-
pulus moueret ad arma vel scandalū magnū vetu-
rum esset quibus verisimiliter posset obuiari. Pos-
set etiā dici quod causa rationabilis omittendi esset: si
talīs clericus esset solennis predicator: vel lector. Et
propter casum inopinatum necesse esset omittere predi-
cationem: vel lectionem si haberet dicere officium: tūc
enim omittendo officium: non esset iudicandus de
mortaliter: cum proposito tamen alia die satisfaciendi.
Simile habes infra. c. ieiunium. de predicatore solen-
ni qui omittit ieiunium ecclesie propter predicatōnem
cum non potest facere vtrumque: et non peccat: cum
non sit intentio ecclesie statuentis ieiunia per hoc
impedire alias magis pias et necessarias causas.

An autem clericus infirmus excusetur ab offi-
cio: **R. n. fm Inno. q. aut** talis est infirmitas que
multum noceret sibi propter officium dicendum: et
tūc excusat. Secus si non multum noceret. vt in febre
quartana vel febricula.

An autem clericus infirmus non valens dice-

re officium: saltem teneatur audire: **Dic** quod hoc nul-
lo iure cauetur.

An autem non valens dicere officium propter infirmi-
tatem: teneat postmodum cessante infirmitate illud
resumere: **R. n. Inno. q. non. Et Panoz. in. c. ex**
parte. de obser. ie. dat exemplū a simili: de non valē-
te ieiunare in quadragesima. cui non iniungit vt iei-
iunet alio tempore: vt in. c. ij. de obs. ie. Item si tene-
or prestare operas certo tempore: et impedior: non sum ob-
ligatus in alio tempore. vt est tex. in. l. si non sortem.
S. libertus. ff. de pdit. inde. Et si mihi relinquatur
vsum fructus biennij futuri: si impedior: non possu-
m petere vsum fructum alterius biennij: quia non est
idem vsum fructus. vt in. l. si vsum fructus mihi i bi-
ennium. ff. de vsum fru. le.

An autem ille qui tenet ad officium: teneat dicere
antiphonas et responsoria: vel sufficiat audire. **Dic** quod
antiphonas quilibet tenetur dicere: quod cantant vni-
uersaliter ab omnibus fratribus. Secus vero de respo-
sorijs: quod cantantur vt plurimum a cantoribus di-
tarat.

Quid in clerico qui diu dimisit officium sine causa
legitima et confitetur. **An** confessor debeat dare pe-
nitentiam: quod iteret totum officium omissum. **An**
mutare possit penitentiam. **Dic** fm **Inno. q. mu-**
tare potest.

An autem clericus non dicens officium sine causa
rationabili teneat restituere fructus. **R. q. non. vide**
diffuse s. Clericus. iij.

An autem officium beate virginis sit in precepto
Jo. de ligna. in. d. cle. j. dicit quod hoc iure non proba-
tur. Tamen communis consuetudo est vt spectet inter
horas canonicas. Et hoc verisimiliter putat **Panoz.**
Nam ordo antiquus est ab ecclesia traditus: vt eti-
am publice dicatur in ecclesia certis temporibus
quod non esset: si non esset in precepto. Nam multa pro
traditionem antiquorum patrum: sunt in precepto.
que non reperiuntur scripta. xj. di. ecclesiastica. et. j.
e. cum marthe.

Quid si clericus sit prebendatus in duabus eccle-
sijs: cuius officium dicit. **R. fm Tho. in** quolibet suf-
ficit quidem quod semel officium dicat fm consuetudinem
alicuius ecclesie: in quibus habet prebendam. et videtur quod de-
beat dicere officium illius ecclesie: in qua maiorem habet
gradum: quous forte in alia pinguiorem obtineat
prebendam.

Clericus de iure diuino tenetur ad septem horas
canonicas: sed non sunt de iure diuino: quod ad determi-
nationem. vñ officium seu determinatio et distinctio
officij est de iure positivo. Sed septies laudare deum
est de iure diuino. Et quod infert **Panoz. q. papa** lici-
te potest dispensare circa mutationem officij: sed non potest
dispensare vt clericus non teneat dicere aliquod officium.
Licet laud. et **Jo. de li. in. d. cle. j. aliter** senserit
Quar. horarum: tres sub nocturno officio prebenduntur.
s. matutinum prima et plethorū. Alie vero quatuor
horarum dicuntur officium diurnum.

Utrum liceat dicere matutinas de sero. **Resp.**
fm **Thomam** in quoli. Si quis diceret matuti-
nas propter necessitatem honestarum occupationum

Ieiunium

nō malefaceret. Nam et hoc etiam in solennibus ecclesijs fieri solet. Si autē hoc faceret ut quietus nō et voluptati vacaret; nō est absq; peccato. Nō tamen videtur de se mortale: quādoquocūq; tarde quis dicat officiū: dūmodo nō transeat dies: qui q̄tum ad hoc videt terminari circa mediā noctē. Non enī istud p̄ceptū de horis dicendis refert ad t̄ps fm Archi. f. in sum. Tamen ut h̄r in dicta cle. j. ibi. horis debitis. hoc est fm Pau. q̄n hora officij trādet hore diei.

Que autē sit hora dicendi matutinas? R̄n. diuersarū ecclesiarū diuersa cōsuetudo seruat. tamen si p̄rie dicamus matutinus est quarta seu vltima vigilia noctis. vicz post tres partes noctis vsq; ad auroram.

An autē in principio officij debeat dici p̄r noster Dic fm Lu. ro. in suis singularibz. q̄ dz diei in fine et nō añ: q̄ hoc nullo iur̄ cauet. Et q̄ debeat dici in fine ex ter. in. c. id sp̄ placuit. de ple. di. v.

An autē liceat de mane omnis horas simul dicere? Car. in. d. cle. j. dicit q̄ itinerantes et p̄lati occupati p̄sint omnes horas simul dicere: sicut faciūt cardinales. Et est melius p̄uenire q̄ p̄ueniri maxime q̄ prima pars diei est aptior et deuotior ad orādū: q̄ suprema.

An autē vespere debeat dici añ prandiū tempore quadragesimali. Archi. f. dicit q̄ vespere debeant dici tempore quadragesimali ante prandiū: canon insinuat de ple. di. j. solent. Sed ille tex. videt loq̄ de officio ecclesiarū. Ideo si q̄s priuatim vespas dicat post p̄mestione in quadragesima: nō p̄demnaret de mortali: q̄ nō reperio scriptum. Nulli t̄n p̄sule rem hoc agere: q̄ videt esse de p̄muni more timoratorū non prandere ante vespere dictas. Illud etiam decretū magis ibi ponit ratōne tempis cōgrui obseruandi in p̄mestione ieiunij quadragesimalis: q̄ ratione officij. Et de nona dicenda ante prandium in ieiunijs ecclesie extra quadragesimā multo minus: quia nihil sup hoc inuenitur determinatum.

Quid si monachus p̄ficiatur ecclesie parochiali. Quid officiū sequet? R̄n. fm Ho. seruabit p̄suetudinem ecclesie ad quā transit.

Quid si quis omissa vna hora dicat sequentes? R̄n. fm v̄y. Credo q̄ sufficit q̄ caute suppleat illud t̄n qd̄ ommissum est: et agat p̄niam de negligentia. Penitentia q̄z de ommissis horis est arbitraria: sic et alie de pe. et re. deus qui.

Utrum clericus excoicatus teneatur dicere horas. R̄n. si est excoicatus minor: non est dubium. Si v̄o est excoicatus maior: dic fm Ho. et alios q̄ tenet quidē dicere: h̄ nō in ecclesia: vel cum alio aut q̄si in officio suo: sed solus: et quasi p̄ modum oratōnis. i. ut nō dicat. d̄ns vobiscū.

An autē degradati teneant ad officium? Dic q̄ sic. Vide de hoc s̄. Degradatio.

Clerici et religiosi commorantes cum cardinalibus: aut cum quibuscūq; pontificibus: gratiam et communionem sedis apostolice habentibus: ut i. cle. dignum. eo. ti. possunt se coaptare illis in diuinis officijs: nec ad alia tenent.

Ieiunium. Quid sit ieiunium? R̄n. fm Sof. et Panoz. super

rica extra eo. q̄ ieiunium de quo hic est abstinentia a cibis fm ordinatōnem: seu p̄suetudinem ecclesie. Et ieiunium dicitur a quodā intestino sic vocato. quia ut plurimū est vacuū et exinanitum.

Utrum ieiunium cadat sub p̄cepto. Resp̄. fm Tho. scda scde. q. cxlvij. q̄ ieiunium in q̄tum pertinet ad necessitatem coercionis peccati: vel satisfactōnis in penitentia: vel ad eleuatōnem mentis ad spiritualia: sic in p̄muni cadit sub p̄cepto legis nature: h̄ determinatio t̄pis et modi ieiunadi: cadit sub p̄cepto iuris positivi: q̄ ab ecclesia sic ē statutū. Nec tamē quilibet transgrediens peccat mortaliter: h̄ t̄n qui transgredit̄ ex cōtemptu: vel sic q̄ impediatur finis: quem intendit legislator.

Sed qui ex causa ratōnabili frangit ieiunium: nō peccat mortaliter: nec est transgressor p̄cepti. Blo. autem. xxv. dist. in. j. als ea demum. dicit q̄ transgrediens ieiunium solenne obligatur ad mortale. Panoz. autem vbi s̄. dicit. q̄. d. suus Car. dicit h̄ procedere quando ieiunium omittitur ex contemptu: vel inobedientia: ut quia non vult se subicere p̄cepto superioris. Secus si sine p̄ceptu: q̄ tunc transgressio solum obligat ad veniale. Et dicit hoc tenere Archi. in dicto. j. als ea demum. Sz certe Archi. ibi solum refert opinionē Jo. de fon. et transit. Sed aliter dicit in. c. vtinam. lxxvj. dist.

Ibi enim dicit q̄ si ex aliqua causa quis transgreditur ieiunium: non peccat mortaliter. Quod potest intelligi: quādo forte esset debilis: nec curat ire ad superiorem pro licentia. Secus sentit quando nulla subesset licita causa. Sed pro prima opinione facit notabile dictū collec. in. c. j. de consti. vbi dicit q̄ transgressio canonis obligat ad mortale: q̄ fit ex contemptu: seu inobedientia. Et p̄emptus p̄rie est: quādo ex sola voluntate non vult se subicere statuto superioris. Et iste p̄emptus dare ap parere non potest: nisi p̄ monitōnem fm eū. Sed si quis transgreditur ex p̄cupiscentia. ira vel negligentia. tunc obligatur ad veniale. Quod dictū p̄ma fronte videt notabile. Et hoc dictum Panoz. putat. verum vbi superior aliqd̄ iniungeret p̄ verbum p̄mune. puta. p̄ verbum statum? vel ordi-

mus. vel simile. Secus vbi p̄cederet p̄ verba p̄ceptiua: seu equipollentia. Nam transgressio p̄cepti superioris obligat ad mortale. licet fiat sine cōtemptu. xiiij. q. j. c. quod precipit. et in. c. ij. de ma. et obedi. Et fuit illud iudiciū beati Tho. q̄ vbi statutum sit p̄ verba cōia: transgressio nō est ad mortale. Qd̄ intellige q̄ fit sine p̄ceptu. Nam sicut nō omnis transgressio legis obligat ad temporalem mortem. Ita nec eternam: que prouenit ex peccato mortali. Et ideo ponderanda sunt verba statuti: seu canonis quibus indicatur ieiunium. An sint verba p̄ceptiua: seu equipollentia: seu p̄muna.

Et predicta notabis: q̄ materia est pegrina. Quā autē transgressio statuti: vel regule obliget ad mortale. Vide Panoz. in. c. nam concupiscentiam. de